

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

«Мистецтво тонкої кераміки Великобританії кінця XVIII – початку XX століть: основні художньо-промислові центри, специфіка формотворення та декорування» Дєточки Ольги Михайлівни, представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Актуальність теми дисертації. На сучасному етапі розвитку мистецтвознавчої науки в Україні дослідники активно звертаються до вивчення культурно-мистецьких надбань європейських країн. Значною мірою ця тенденція стосується англійського фарфору як складової національної і міжнародної торгівлі та дипломатії, символу високого соціального і політичного статусу, виразника майстерності й традицій у декоративно-прикладному мистецтві. У цьому контексті представлена до захисту дисертаційна робота О. Дєточки є актуальною, оскільки орієнтована не лише на вивчення спадщини керамістів Великобританії зазначеного періоду, але й на виявлення аспектів її впливу на виробництва фарфору-фаянсу в Україні.

Представлені до захисту результати є важливими з точки зору окреслення маловідомих творів британських мануфактур межі XIX–XX століть та виявлення специфіки формотворення, оздоблення, стильових особливостей керамічних виробів, а також технологічних інновацій.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Наукова новизна результатів дисертації полягає, перш за все, у систематизації виробів фарфору Великобританії кінця XVIII – початку XX ст., у представленні аналізу художньо-образної специфіки окремих творів, у виявленні впливу формотворення і декорування фарфору-фаянсу Англії на створенні виробів в інших країнах Європи, зокрема, в Україні, а також у введенні в науковий обіг предметів сучасного асортименту англійських виробництв, таких як Wedgwood, Spode, New Hall т ін.

Достовірність та обґрунтованість наукових результатів, положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначається:

- виваженим методологічним підходом з використанням філософських, історичних, культурологічних і мистецтвознавчих методів дослідження;
- ґрунтовною джерельною базою (вироби тонкої кераміки з колекцій Музею Вікторії і Альберта, Художнього музею Британії, Музею королівського фарфору Вурстеру, Музею Споуду, Національного музею Ліверпуля, Музею Сток-он-Тренту у Великобританії; Художнього музею Сіетлу в Австралії, Музею мистецтва Метрополітен у США; з українських фондів кераміки Національного музею мистецтва Богдана і Варвари Ханенків, історико-

Ортинанс
В.О.Н. 2024р.
Томова
Богданів
д.п.к., проф.
Світлани
Руденко
26.12.2024
В.А.

меморіального музею Михайла Грушевського, Сумського обласного художнього музею ім. Н. Онацького, Музею витончених мистецтв ім. О. Білого у м. Чорноморськ, Миколаївського художнього музею ім. В. Верещагіна, музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України; виставкові зразки та каталоги аукціонів в Європі та Америці, опубліковані на електронних ресурсах упродовж другої половини ХХ – початку ХХІ ст.; фотоматеріали державних і приватних колекцій Великобританії);

- проведеним аналізом специфіки виробництва провідних художньо-промислових центрів тонкої кераміки Великобританії кінця ХVІІІ – початку ХХ ст., окресленими позиціями значення і місця традиційної британської кераміки в європейському, зокрема, й українському декоративно-прикладному мистецтві;

- широким ілюстративним рядом (понад 200 зразків фарфору).

Наукове дослідження було виконане здобувачкою на кафедрі образотворчого мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка під керівництвом доктора мистецтвознавства, професора Шкільної Ольги Володимирівни.

Метою дослідження є визначення художньо-образних особливостей мистецтва тонкої кераміки провідних виробництв Великобританії кінця ХVІІІ – початку ХХ століть. Відповідно до мети і завдань здобувачка повною мірою оволоділа методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. За своїм змістом дисертаційна робота «Мистецтво тонкої кераміки Великобританії кінця ХVІІІ – початку ХХ століть: основні художньо-промислові центри, специфіка формотворення та декорування» повністю відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дисертація є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Використані ідеї та результати досліджень інших авторів мають відповідні посилання на джерела.

Дисертація складається з вступу, чотирьох розділів, 12 підрозділів, висновків і додатків. Обсяг основного тексту дисертації з анотаціями становить 161 ст., обсяг додатків – 98 ст., загальний обсяг роботи – 274 сторінок. Представлена праця відповідає шифру спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, чітко сформульовано категоріальний апарат дослідження.

У першому розділі подано історіографію та джерельну базу дослідження, а також викладено теоретико-методологічні аспекти дослідження. Проаналізовано праці зарубіжних дослідників, що висвітлюють діяльність, творчі підходи і методи майстрів художньої кераміки Великої Британії.

У другому розділі викладено етапи розвитку виробництва тонкої кераміки Великої Британії другої половини XVIII ст., проаналізовано передумови виникнення та поширення тонкокерамічного мистецтва, діяльність перших художньо-промислових центрів фарфору, технологічні пошуки та відкриття. Важливим результатом розділу є асортиментна типологія; авторка виокремлює вісім груп, серед яких столові сервізи, чайні та кавові сервізи, декоративні вази, скульптура малих форм, набори для вмивання, аксесуари, оздоблювальні елементи, мініатюрні й іграшкові порцелянові сервізи (с.76 – 91).

У Розділі 3 охарактеризовано провідні художньо-промислові центри тонкої кераміки Великої Британії кінця XVIII – початку XX ст., висвітлено варіативність форм фарфору-фаянсу основних художньо-промислових центрів, проаналізовано мотиви декорування виробів класичної доби, а також техніки оздоблення.

Взаємовпливи тонкої кераміки Великої Британії початку XX століття з європейськими виробничими центрами кераміки розкрито у Розділі 4. Дисертантка зосереджує увагу на художніх здобутках та відкриттях провідних майстрів кераміки Великої Британії зазначеного періоду, окреслює значення і місце традиційної британської кераміки в європейському мистецтві.

Цінним результатом роботи є висвітлення взаємозв'язку мистецтва тонкої кераміки Англії з виробництвом фарфору-фаянсу України кінця XVIII – XIX століть. Авторка справедливо відзначає, що фарфор і фаянс України цього періоду збагатився новими рисами, які були трансформовані й удосконалені місцевими виробниками. Найкращі зразки КМФФ, які втілювали самобутнє оформлення у 1940-х – 1950-х рр., частково апелювали до англійських виробів.

За висновком дисертантки, спорідненість декорування тонкої кераміки Англії й України простежується в оздобленні продукції таких підприємств, як Києво-Межигірська фаянсова фабрика, Білотинський фарфоро-фаянсовий завод, Корецька фаянсо-фарфорова фабрика, Будянська фарфоро-фаянсова фабрика, Глинсько фаянсова фабрика, Дибинецька фаянсова фабрика графів Браницьких і Слов'янський фарфоровий завод Кузнецова-Ессена.

Висновки дисертаційного дослідження ґрунтовно відображають результати, констатують виконання поставлених завдань.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Мова та стиль викладення результатів. Дисертація написана українською мовою; текст відповідає науковому стилю мови з логічною послідовністю виклад матеріалу, аргументацією, тлумаченнями, достовірністю. У роботі використано професійну термінологію, наведено порівняльні характеристики, належним чином оформлені посиланнями на джерела та зразки ілюстративного матеріалу.

Результати дослідження, які оприлюднила дисертантка, спираються на ґрунтовний аналіз і аргументацію, детальне вивчення художніх і технологічних прийомів створення фарфорових виробів на мануфактурах країн Європи і України. Це дозволяє вважати дослідження завершеним відповідно до поставленої мети стосовно теорії та методології і відкриває подальші перспективи для його продовження.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Повнота викладу основних положень дисертації підтверджується опублікованими 10 публікаціями, із них 9 одноосібні: 3 статті у виданнях, включених на дату опублікування до Переліку наукових фахових видань України; 7 публікацій додатково відображають результати дисертації.

Таким чином, наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Недоліки, зауваження, дискусійні питання до дисертаційної роботи. Високо оцінюючи представлену до захисту роботу, слід зупинитися на деяких дискусійних аспектах:

1. У темі та в категоріальному апараті роботи О. Деточка формулює свій предмет дослідження як «тонка кераміка». Хотілося б у рамках дискусії під час захисту почути думку дисертантки стосовно загальної типології керамічних виробів та обґрунтування щодо вибору зазначеного формулювання;
2. Бажано подавати в тексті назви іноземних компаній (Wedgwood, Spode, New Hall) мовою оригіналу, як наприклад, у тексті подано назву відділу національного музею Ліверпуля («Lady Level Art Gallery Collections», с.48);
- 3) При висвітленні типології асортименту фарфорових виробів (п.2.3), мотивів декорування (п. 3.2), технік оздоблення (п.3.3) доцільно було би застосувати структурні таблиці з метою унаочнення значної аналітичної роботи.

Висловлені зауваження носять рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

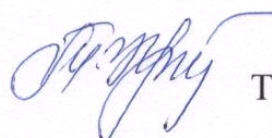
Висновок про дисертаційну роботу. Вважаю, що дисертаційна робота здобувачки ступеня доктор філософії Деточки Ольги Михайлівни «Мистецтво тонкої кераміки Великобританії кінця XVIII – початку XX століть: основні художньо-промислові центри, специфіка формотворення та декорування» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для сучасної теорії і практики декоративно-прикладного мистецтва.

Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. №261 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №283 від 03.04.2019 р. та №502 від 19.05.2023 р., а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувачка Деточка Ольга Михайлівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Офіційний опонент:

доктор мистецтвознавства,
професор кафедри мистецтва та
дизайну костюма Київського
національного університету
технологій та дизайну

 Т. Ф. Кротова

М.П.

«_____» _____ 2024 року

